

ANATOLIA
MAGIOMAN

În această serie:

Tunurile din Navarone

Forța 10 din Navarone

Acolo unde se avântă vulturii

HMS Ulysses

ALISTAIR
MACLEAN

HMS
ULYSSES

Traducere din limba engleză
CIPRIAN ȘIULEA

CUPRINS

1. Preludiu: Duminică după-amiază	11
2. Luni dimineată.....	43
3. Luni după-amiază	61
4. Luni noapte	81
5. Marți	98
6. Marți noapte	125
7. Miercuri noapte.....	143
8. Joi noapte	165
9. Vineri dimineată	196
10. Vineri după-amiază	220
11. Vineri seară.....	249
12. Sâmbătă.....	272
13. Sâmbătă după-amiază	289
14. Sâmbătă seară I	313
15. Sâmbătă seară II	341
16. Sâmbătă noapte.....	365
17. Duminică dimineată	390
18. Epilog.....	405

1

Preludiu: Duminică după-amiază

Încet, deliberat, Starr strivi mucul țigării. Comandorul Vallery se gândi că gestul lui avea un aer curios de decizie și fermitate. Știa ce avea să urmeze și, doar pentru o clipă, crunta amărăciune a înfrângerii străpunse durerea surdă care, în acele zile, nu-i mai părea deloc fruntea. Însă doar pentru o clipă – de fapt era prea obosit, mult prea obosit ca să-i pese.

- Îmi pare rău, domnilor, îmi pare cu adevărat rău, spuse Starr zâmbind ușor. Nu pentru ordine, vă asigur - eu personal sunt convins că decizia Admiralității este singura corectă și justificată în aceste împrejurări. Dar într-adevăr regret... hm... incapacitatea dumneavoastră de a ne înțelege punctul de vedere.

Tăcu, întinzându-și tabachera de platină către cei patru bărbați din jurul mesei aflate în cabina personală a contraamiralului. Zâmbetul lui licări iarăși atunci când cei patru scuturără din cap. Starr alese o țigară și strecură tabachera înapoi în buzunarul de la piept al costumului gri la două rânduri. Apoi se așeză la loc pe scaunul lui, fără urmă de zâmbet acum. Nu era dificil să-ți imaginezi, sub mâneca aceea cu dungulițe, banda lată și tresele aurii ale uniformei de viceamiral, căci acesta era gradul lui Starr, director adjunct al Operațiunilor Navale.

- Azi-dimineață, când am zburat în nordul Londrei, continuă el calm, mi-a fost greu să-mi stăpânesc iritarea. Eu sunt... mă rog, sunt un om destul de ocupat. Mi s-a părut că Lordul Amiralității irosește și timpul meu, și al lui. Când mă întorc trebuie să-mi cer scuze. Sir Humphrey avea dreptate. De obicei are dreptate...

Vocele lui Starr se stinse cu un murmur, iar roțița de cremene a brichetei lui hârșai în tăcerea tensionată. Viceamiralul se aplecă deasupra mesei și reluă pe un ton coborât:

- Să fim complet sinceri, domnilor. Eu mă aştep- tam - și fără îndoială aveam dreptul să aştept - să primesc din partea voastră tot ajutorul și o cooperare deplină pentru soluționarea cât mai rapidă a acestei chestiuni neplăcute. Chestiune neplăcută? Starr zâmbi strâmb. Nu e cazul să vorbim pe ocolite. Domnilor, termenul acceptat pentru aşa ceva este răzvrătire - care este pasibilă de pedeapsa cu moartea, nu trebuie să vă amintesc eu. Si totuși, ce descopăr? Privirea lui se deplasă încet în jurul mesei. Ofițeri din Marina Maiestății Sale, inclusiv un contraamiral, au privit cu înțelegere - sau poate chiar au aprobat - o răzvrătire a marinariilor!

„Exagereză“, se gândi Vallery plăcăsît. „Ne provoacă.“ Cuvintele și tonul erau o întrebare, o somărie care aștepta răspuns.

Nu veni nici un răspuns. Cei patru bărbați păreau apatici, indiferenți. Patru bărbați, fiecare din ei un individ, fiecare sigur pe personalitatea lui - și totuși, în acel moment, fețele lor erau greoaie, nemîscăte și ridate adânc, straniu de asemănătoare, iar ochii lor, atât de liniștiți, atât de obosiți, atât de încărcați de bătrânețe.

- Nu sunteți convinși, domnilor? continuă Starr încet. Găsiți cuvintele alese de mine puțin... hm...

dezagreabile? „Răzvrătire“, spuse el lăsându-se pe spate. Savură încet cuvântul, strângându-și buzele și privind iar în jurul mesei. Nu, nu sună prea bine, nu-i aşa, domnilor? Poate că voi ați numi asta altfel?

Scutură din cap, se aplecă în față și netezi cu degetele o radiogramă.

- „Revenit din atac asupra insulelor Lofoten“, citi el cu glas tare. „15.45 - operat biga; 16.10 - terminat cu motoarele; 16.30 - provizii, șalande cu materiale alături, grup mixt de marinari și fochiști desemnat să descarce butoaiile cu lubrifianți; 16.50 - raportat comandorului că fochiștii au refuzat să se supună maistrului-șef Hartley, apoi succesiv fochistului-șef Hendry, căpitanului Grierson și secundului; șefii grupării - aparent fochiștii Riley și Petersen; 17.05 - refuzat să se supună secundului; 17.15 - ofițerul însărcinat cu disciplina și maistrul agresați în îndeplinirea sarcinilor lor.“ Starr ridică privirea. Ce sarcini? Încercau să-i arêteze pe șefii grupării?

Vallery aprobă tacut din cap.

- „17.15 - branșa marinariilor a încetat să lucreze, aparent din simpatie; nici o violență raportată; 17.25 - mesaj de la comandanț, avertizați asupra consecințelor; ordin de reluare a lucrului; ordin nesocotit; 17.30 - radiogramă către comandanțul-șef de pe *Duke of Cumberland*, cerând ajutorul. Starr ridică iar capul și privi rece spre Vallery. Apropo, de ce radiograma către amiral? Cu siguranță oamenii dumitale din infanteria marină...

- A fost ordinul meu, îl întrerupse Tyndall fără menajamente. Să asmuțim infanteria marină asupra unor oameni cu care au navigat doi ani și jumătate? Exclus! Pe vasul *ăsta* nu există nici o antipatie între marinari și pușcașii marini, domnule amiral. Au trecut

Respect pentru oameni și cărti

prin prea multe împreună. În fine... Tonul lui Tyndall deveni sec: E foarte posibil ca pușcașii marini să fi refuzat. Și nu uitați că dacă am fi folosit oamenii noștri și ei ar fi înăbușit această... hm... răzvrătire, Ulysses ar fi fost terminat ca vas de luptă.

Starr îi aruncă o privire calmă, apoi își coborî din nou ochii spre radiogramă.

- „18.30 – grup de pușcași marini de pe *Cumberland* urcă la bord; nici o opoziție față de îmbarcarea lor; încercare de arestare a șase-opt suspecți de șefi ai grupării; opoziție puternică a fochiștilor și a marinilor, lupte intense la puntea pupa, în cazarma fochiștilor și în sectorul mecanicilor până la 19.00; nici o armă folosită, dar 2 morți, 6 răniți grav, 35–40 răniți ușor.“ Termină de citit și mototoli hârtia cu un gest aproape sălbatic. Știți, domnilor, eu cred că până la urmă voi aveți dreptate. Glasul lui era plin de ironie. „Răzvrătire“ nu e termenul potrivit. Cincizeci de morți și răniți: „bătălie săngeroasă“ e mult mai adevarat.

Cuvintele, tonul, asprimea mușcătoare a vocii lui nu provocă nici un fel de reacție. Cei patru bărbați rămaseră nemîșcați, lipsiți de expresie, nevădind altceva decât o imensă indiferență.

Chipul amiralului Starr se înăspri.

- Mă tem că nu veДЕti clar situația, domnilor. Sunteți aici de mult timp, și izolarea distorsionează perspectiva. E nevoie să le amintesc unor ofișeri superiori că, pe timp de război, sentimentele, încercările și suferințele individuale nu au nici o importanță? Marina, țara – ele sunt pe primul și pe ultimul loc. Bătu încet în masă, cu un gest care sublinia urgența situației, și adăugă scrâșnind: Dumnezeule mare, domnilor, e la mijloc viitorul lumii – și voi, manifestând o preocupare

egoistă și de neierat față de treburile voastre mărunte, aveți imensa nerușinare de a-l pune în pericol!

Căpitan-comandorul Turner zâmbi sardonic ca pentru sine. „Un discurs frumos, dragă Vincent, într-adevăr foarte frumos – deși poate că amintește puțin de o melodramă victoriană: scena dinților încleștați a fost cu siguranță exagerată.“ Păcat că Starr nu candida pentru Parlament – ar fi fost un atu pentru orice partid aflat la guvernare. „Dar poate că de fapt omul e prea onest pentru asta“, se gândi el puțin surprins.

- Șefii grupării vor fi prinși și pedepsiți – pedepsiți aspru. Acum vocea lui Starr era dură, cu o nuanță mușcătoare. Între timp, Escadra a 14-a de Portavioane se va reuni în Strâmtoarea Danemarcei conform planului, miercuri la 10.30 în loc de marți – am transmis la Halifax și am întrerupt circulația. Voi veți ieși pe mare mâine la 6.00. Starr privi spre contraamiralul Tyndall. Vă rog, anunțați imediat toate navele aflate sub comanda dumneavoastră, domnule amiral.

Tyndall – cunoscut în întreaga flotă drept Mocofanul – nu răspunse. Trăsăturile lui roșcovane, de obicei atât de joviale, erau imobile și îndârjite; privirea lui îngrijorată, acoperită de pleoape grele, era ațintită asupra comandorului Vallery, întrebându-se prin ce fel de iad personal trecea omul acela bun și sensibil. Dar față lui Vallery, hărțuită de epuizare, nu-i spuse nimic; acel ascetism reținut și retras sugera o înfrângere completă, se gândi Tyndall înjurând în sinea lui.

- Nu cred că mai e nimic de spus, domnilor, continuă Starr liniștit. N-o să pretind că vă aşteaptă o călătorie ușoară – știți și voi ce-au pățit ultimele trei convoaie importante, PQ 17, FR 71 și 74. Mă tem că încă n-am găsit răspunsul la torpilele acustice și bombele glisoare. Mai mult, sursele noastre din Bremen și

Respect pentru oameni și cărti

Kiel raportează – ceea ce e confirmat de experiențele recente din Atlantic – că noua strategie a submarinelor germane e să atace mai întâi escortele. Poate că totuși o să vă salveze vremea.

„Diavol bătrân și răzbunător ce eşti“, se gândi Tyndall. „Hai, fir-ai al naibii, bucură-te!“

– Cu riscul de a părea cumva victorian și melodramatic, urmă Starr nerăbdător, așteptând ca Turner să-și înăbușe accesul de tuse, am putea spune că *Ulysses* primește șansa de a-și... hm... de a-și spăla păcatele. După asta, domnilor, Mediterana, adăugă el împingându-și scaunul. Dar mai întâi, FR 77 către Murmansk, fie ce-o fi! Vocea i se frânse la ultimul cuvânt și deveni ascuțită și stridentă, cu o furie care ardea prin lustrul subțire al curteniei de om de lume. *Ulysses* trebuie făcut să înțeleagă că Marina nu va tolera niciodată nesocotirea ordinelor, abandonarea datoriei, revolta organizată și răzvrătirea!

– Prostii!

Starr zvâncni în scaun și se prinse de brațele acestuia cu atâtă putere, încât nodurile degetelor i se albiră. Privirea lui șfichiuitoare se opri asupra medicului-șef Brooks, asupra ochilor albaștri neobișnuit de însuflețiti și de ostili sub acea coamă argintie magnifică.

Tyndall văzu și el ochii furioși. Văzu, de asemenea, cum fața lui Brooks se închidea la culoare și-i auzi geomătul surd. Tyndall cunoștea prea bine aceste semne – bătrânlui Socrate era pe cale să-i sară țandăra de irlandez. Dădu să vorbească, dar se lăsa pe spate când Starr făcu un gest tăios și întrebă pe un ton inexpresiv:

– Ce ați spus, domnule medic-șef?

– Prostii, repetă Brooks ferm. Prostii. Asta am spus. „Să fim complet sinceri“, ați zis dumneavoastră. Ei bine, domnule, o să fiu sincer. „Abandonarea datoriei,

revoltă organizată și răzvrătire“ pe naiba! Îmi imaginez că trebuia să-i spuneți cumva, preferabil într-un mod care ține de domeniul dumneavoastră de specialitate. Dar Dumnezeu știe prin ce asociere stranie și transfer mental de scamator ați echivalat problema de ieri de la bordul lui *Ulysses* cu singurul cod de comportament care să este perfect familiar. Brooks tăcu o secundă; în tăcerea aceea se auzi șuieratul ascuțit al unui fluier de manevră – probabil era un vas în trecere. Spuneți-mi, domnule amiral, continuă el încet, trebuie să alungăm demonii nebuniei prin biciuire – un vechi și nostrim obicei medieval – sau poate, domnule, prin înc – vă mai amintiți de porcii din Gadara? Sau poate credeți că două-trei luni de arest sunt cel mai bun leac pentru tuberculoză?

– Despre ce Dumnezeu vorbești, Brooks? întrebă Starr furios. Porcii din Gadara, tuberculoză – unde vrei să ajungi, omule? Haide, explică. Bătu darabana în masă nerăbdător, cu sprâncenele înălțate pe fruntea încruntată, apoi reluă pe un ton catifelat: Brooks, sper că poți justifica această... hm... insolentă a dumitale.

– Sunt sigur că domnul doctor Brooks nu a dorit să fie insolent, domnule amiral, vorbi comandorul Vallery pentru prima oară. Nu făcea decât să exprime...

– Vă rog, domnule comandor, îl întrerupse Starr. Cred că sunt capabil să judec și singur aceste lucruri. Ei, continuă, Brooks!

Zâmbetul lui Starr era tăios ca o lamă de oțel. Medicul-șef îl privi sobru și meditativ.

– Să mă justific? spuse el zâmbind obosit. Nu, domnule. Nu cred că pot. Inflexiunea din tonul lui și implicațiile acesteia nu-i scăpară lui Starr, care se congestionă ușor. Dar o să încerc să explic, adăugă Brooks. Poate c-o să ajute la ceva. Rămase tăcut câteva

secunde, cu cotul pe masă, trecându-și mâna prin părul bogat și argintiu, apoi ridică brusc privirea. Când ați fost ultima oară pe mare, domnule amiral?

— Ultima oară pe mare? mormăi Starr încruntat. Ce naiba are asta de-a face cu dumneata, Brooks, sau cu subiectul discuției noastre?

— Are de-a face foarte mult, replică Brooks. Vreți, vă rog, să-mi răspundeți la întrebare, domnule amiral?

— Știi foarte bine că de la izbucnirea războiului am fost la Cartierul General al Operațiunilor Navale din Londra. Ce insinuezi?

— Nimic. Integritatea și curajul dumneavoastră nu pot fi puse la îndoială. Toți știm asta. Doar clarificam un fapt. Brooks se împinse în față pe scaun și, cu un zâmbet fin pe chip, urmă: Eu sunt medic de bord, domnule amiral, și practic meseria asta de peste treizeci de ani. Poate că nu sunt un doctor foarte bun, poate că nu sunt la curent cu ultimele evoluții medicale cum ar trebui, dar, fără falsă modestie, pot pretinde că știu destule despre natura umană, despre cum funcționează mintea omenească, despre interacțiunea minunat de complexă dintre minte și trup. „Izolarea distorsionează perspectiva“ – acestea au fost cuvintele dumneavoastră, domnule amiral. „Izolare“ implică desprindere, detașare de lume, și afirmația pe care ați făcut-o era în parte adevărată. Dar, și asta e ceea ce voi am să spun, domnule, există mai multe lumi. Mările nordice, Arctica, ruta camouflată spre Rusia – astea sunt altă lume, o lume cu totul distinctă de a dumneavoastră. E o lume pe care dumneavoastră, domnule, nu aveți cum să-l înțelegeți. De fapt, dumneavoastră sunteți complet izolat de lumea noastră.

Starr mormăi, fără să se poată înțelege dacă era furios sau batjocoritor, și-și drese glasul ca să vorbească, dar Brooks continuă imediat:

— Acolo apar situații care nu au nici precedent, nici paralelă în istoria războaielor. Convoiul Russesc este ceva cu totul nou și complet unic în experiența umanității.

Brooks se întrerupse brusc și privi prin geamul gros al hubloului spre lapovița care cădea des și oblic peste apele cenușii și dealurile posomorâte ale ancorajului Scapa. Nimeni nu deschise gura. Medicul-șef încă nu terminase; un om obosit are nevoie de timp ca să-și pună gândurile în ordine.

— Bineînțeles, omenirea poate să se adapteze la noile condiții, și asta și face, spuse Brooks încet, aproape ca pentru sine. Din punct de vedere biologic și fizic, oamenii au trebuit să facă asta de-a lungul epocilor ca să supraviețuiască. Dar e nevoie de timp, domnilor, de mult timp. Nu poți comprima schimbările naturale întinse de-a lungul a douăzeci de secole în câțiva ani; nici mintea, nici trupul nu suportă așa ceva. Poți încerca, desigur, iar rezistența și vigoarea omului sunt atât de fantastice, încât el îndură asta – pentru perioade extrem de scurte. Dar curând se ajunge la limită, la saturarea capacității de adaptare. Dacă împingi oamenii dincolo de acea limită, orice se poate întâmpla. Eu spun „orice“ cu bună știință, pentru că încă nu știm ce formă precisă o să ia cedarea, dar întotdeauna există o cedare. Ea poate să fie fizică, mentală, spirituală – nu știu. Dar ceea ce știu, domnule amiral, e că echipajul de pe *Ulysses* a fost împins dincolo de limită. Mult peste limită.

— Foarte interesant, replică Starr pe un ton din care i se ghicea scepticismul. Într-adevăr, foarte interesant – și foarte instructiv. Din nefericire, teoria dumitale – și, desigur, e doar o teorie – e imposibil de susținut.

Brooks îl privi calm.

- Astă nu e ceva ce ține de opinie, domnule amiral.

- Absurdități, omule! se răsti Starr cu față crispată de furie. E o realitate. Premisele tale sunt complet false. Se aplecă în față, punctând fiecare cuvânt cu arătătorul: Acest hău imens care ar exista, din câte spui dumneata, între convoaiele spre Rusia și navigația obișnuită e pur și simplu o închipuire. Poți indica măcar un factor sau condiție din aceste ape nordice care nu pot fi găsite altundeva în lume? Poți?

- Nu, domnule, răspunse Brooks impasibil. Dar pot indica un fapt adesea trecut cu vederea: diferențele de grad și asociere pot fi mult mai mari și pot să aibă efecte mult mai ample decât diferențele de tip. Dați-mi voie să explic. Frica poate să distrugă un om. Să recunoaștem asta, frica e ceva natural. Există în orice teatru de război, dar nicăieri, aş sugera eu, nu e atât de intensă și continuă ca în convoaiele arctice. Încordarea și tensiunea pot să frângă un om - orice om. Am văzut asta mult, mult prea des. și când ești tensionat până la punctul de cedare, uneori timp de șaptesprezece zile la rând, când îți se amintește zilnic ce îți se poate întâmpla, când vezi cu ochii minții nave distruse și scufundate și trupuri distruse și scufundate - ei bine, suntem oameni, nu mașini. Ceva trebuie să se întâmple, și se întâmplă. Probabil domnul amiral e la curent cu faptul că după ultimele două călătorii am trimis nouăsprezece ofițeri și soldați la sanatorii de boli mintale?

Brooks era acum în picioare, cu degetele lui late și puternice răsfirate pe suprafața lustruită a mesei și ochii sfredelindu-i pe cei ai lui Starr.

- Foamea consumă vitalitatea unui om, domnule amiral. Îl seacă de putere, îi încetinește reacțiile, îi distrug voința de a lupta, până și voința de a supraviețui.

Sunteți surprins, domnule amiral? Foame, vă gândi dumneavastră - așa ceva nu se poate întâlni pe navele bine aprovisionate de astăzi. Dar este posibil, domnule amiral. E inevitabil. Ne trimiteți acolo după ce se termină sezonul rusesc, când noptile abia dacă sunt mai lungi ca zilele, când ne petrecem douăzeci și patru de ore din douăzeci și patru stânđ de veghe sau la posturile de luptă, și vă așteptați să fim bine hrăniți! Brooks izbi cu palma în masă. Cum naiba să fim bine hrăniți, dacă bucătării își petrec aproape tot timpul în magazia de muniții, deservind turele sau făcând reparații de urgență? Doar brutarul și măcelarul sunt scuțiți, aşa că trăim cu sendvișuri cu carne de vită afumată. Săptămâni la rând! Sendvișuri cu carne de vită!

Medicul-șef aproape scuipă, dezgustat.

„Așa, dragă Socrate“, se gândi Turner mulțumit, „trage-i un perdaf.“ și Tyndall aproba din cap viguros. Doar Vallery se simțea inconfortabil - nu din cauza tiradei lui Brooks, ci pentru că Brooks era cel care o rostea. El, Vallery, era comandanțul; cărbunii aprinși erau îngrămădiți pe capul cui nu trebuia.

- Frica, încordarea, foamea, spuse Brooks, acum cu o voce foarte scăzută. Astea sunt lucrurile care-l fac pe un om să cedeze, care-l distrug la fel de sigur ca focul, oțelul sau ciuma. Acestea sunt ucigașii. Dar ele nu înseamnă nimic, domnule amiral, absolut nimic. Ele sunt doar lacheii sau însășitorii celor Trei Călăreți ai Apocalipsei - frigul, lipsa somnului și epuizarea. Aveți idee cum e acolo, între Jan Mayen și Insula Urșilor, într-o noapte de februarie, domnule amiral? Bineînțeles că nu. Aveți idee cum e atunci când în Arctica sunt treizeci de grade sub zero și tot nu îngheță? Aveți idee cum e atunci când vântul, la minus douăzeci și cinci de grade, se repede urlând dinspre calota glaciară